

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

20. De Feudis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

est licita; cum enim hic principaliter fiat permutatio quoad titulum, neque agri & fundi sint in dominio beneficiati, sed is tantum jus spirituale vel saltem spirituali annexum habeat, fructus exinde percipiendi, non posset pecunia intelligi data pro ipsis fundis & agris, sicut in priori casu, sed pro titulo spirituali & jure, ampliores redditus percipiendi, alias absolute beneficia sine simonia vendi possent, si venditor diceret, se ipsum Titulum beneficii alteri donare, & tantum redditus annuos vendere, quod utique absolum, & contra Jura foret. Text. in cap. si quis objecerit. causa. 1. quest. 3. ibi: quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum provenit, neutrum in venditum derelinquit. Videatur Covar. Var. Resolut. lib. 1. c. 5. n. 8. Barb. in Collect. ad d. cap. 6. hoc tit. n. 1. Layman. in Theol. mor. lib. 4. tract. 10. c. ult. §. 5. n. 52. & seqq.

Illud tamen concedendum est, quod si unus Clericus minus forte idoneus cum alio magis idoneo suum beneficium pinguius commutet, possit ei cum autoritate Episcopi in beneficio dimisso quasi per compensationem aliqua pensio ad tempus vite constitui. Navarrus de Simonia consilio. 43. n. 4. & diximus superius in Titul. de Præbendis. & in Titul. Ut Ecclesiastica beneficia sine diminut. confer. ex quibus causis pensiones in beneficiis ab Episcopo constitui possint. Generali er de hac materia an & quando pactum pecuniarium in permutationibus vel resignationibus beneficiorum intervenire possit, vid. Suar. de Simonia. lib. 4. c. 33. & seqq. Layman. d. §. 5. n. 52.

5 Cæterum Clerici sua inter se beneficia sine consensu Episcopi permutare non possunt, alias hoc ipso in poenam sua beneficia amittent, cap. cum olim. 7. hoc tit. Imò præter consensum Episcopi, etiam consensum illorum requirere debent, qui jus con-

ferendi, eligendi, vel præsentandi in talibus beneficiis habent, quibus contradicendum vel invito permutatio facta ipso jure irrita erit, nisi in magnam Ecclesie utilitatem dat. Garc. de benefic. p. 11. a. 3. n. 1. p. 1. p. 1.

Forma autem & modus permutandi in beneficiis est, ut Clerici ea resignent in manus Episcopi experientes, quod id eam permutacionis faciant, quo casu arbitratu Episcopi, admittendane sit permutatio vel non, & si admittendam esse voluerit, nulli alteri, sed præcisè ipsis permutare volentibus hujusmodi beneficia assignata, conferre potest & debet. Alioquin si essent expectantes, quibus ea in Papali beneficio primò vacans debentur vel etiam in mense Papali vel ad manus Episcopi dicta resignatio fiat, quod non in alio casu, sed sub conditione permutacionis. un. hoc tit. in 6. & Clem. unica. eodem tit. in 6. & seqq.

Ultimò hic adnotandum, quod quando Episcopus possit cogere Clericum in alio beneficio cum altero permutare, mirum sit minus idoneus ad admittendum, si causaverit scandalum in populo, immittias & persecutiones patiatur, immittias aliqua causa necessitatis vel utilitatis Ecclesie sublit, c. quæstio. 6. in 6. n. 7. & hoc tit. Paritius de Regis. l. 5. q. 3. num. 153. & seqq.

TITULUS XX. De Feudis.

Hæc materia feudalitatis in Jure Canonico duobus tantum capitulis in Titulo attingitur, in Corpore Juris Civilis ad finem duobus libris duobus titulis pertractatur. Propter tatem materia in foro tam Ecclesiastico quam Civili frequentissimam, ea, quæ principaliora sunt, breviter explicabimus.

ea apud copiosos feudorum Interpretes le-
gerunt, cum plurima incerti prorsus
dubii Juris sint.

§. I.

Quid & quocuplex sit Feudum.

SUMMARIUM.

1. De feudorum origine, & libri feudalis.
2. Feudi definitio.
3. Feudum habet dominium utile.
4. In feudum fidei tenentur qualiter prestandum, ad quod
obligati, & contra quas personas?
5. Feudum ad qualia servitia tenentur.
6. Feudum aliud proprium seu rectum, aliud impropri-
um seu denegans.
7. Feudum aliud novum, aliud antiquum, & quid in-
ter utrumque interfit.
8. Feudum alia personalia, alia ex pacto & providentia,
alia hereditaria.
9. Feudum alia Ecclesiastica, alia secularia.
10. Feudum aliud Regale, aliud nobile, aliud ignobile?
11. Feudum aliud legitimum, aliud non legitimum.
12. Alia seu allodialia bona, quae dicantur.

Alia Summaria post §. 2.

Prænotare in primis oportet, diversas esse
DD. opiniones de feudorum origine,
aliam à Romanis, aliam à temporibus Justi-
niani, aliam à Gallis derivant. Sed magis re-
ceptum est, à Longobardis, qui Italiam oc-
cuparunt, diuque possederunt, proprie in-
veniri fuisse: in ipsis namque feudorum
libris sæpius mentio fit Longobardorum,
& regum Longobardicarum, ut in c. 1. de
fidei cognitione, & cap. 1. de Contentio-
ne inter Dominum & fidelem. Et multa
vocabula feudalia arguunt linguam Longo-
bardorum, quos Germanos, aut Germania
vicinos fuisse asserunt; velut Morgenatica,
Marchia, Marchio, &c. licet etiam anti-
quitas & apud alias Gentes extiterint ali-
qui contractus, speciem quandam feudorum
praeterferentes. Fach. lib. 7. controvers. c. 1.
Harpr. in Annot. ad Julium Clarum in §.
feudum. q. 1. n. 11.

Ipsam porro jus feudale in Corpore Ju-
ris Civilis existens ab incertis Authoribus
potissimum ex usibus & moribus compila-
tum est: unde etiamnum hodie jus consue-
tudinum censetur, & Libri feudorum usus
feudorum frequenter à DD. in allegatio-
nibus suis vocantur; exceptis quibusdam
constitutionibus Imperatoris insertis, quæ
ad jus scriptum pertinent. Quia tamen lon-
gissimo & immemoriali usu totius Orbis
Christiani in iudicio & extra hoc jus feuda-
le receptum & practicum est, idem non
immerito authenticum ad causarum feuda-
lium (& aliarum saltem in defectu, ubi à
Jure communi fecus dispositum non est)
decisionem habetur. Clarus & Harpr. d.
§. feudum. q. 2. & 3. Obligat etiam Ec-
clesiasticos, qui feuda possident, ratione
illorum bonorum feudaliū, c. ceterum.
5. de Judo. & c. ex transmissa. 6. de Ro-
ro competent.

Illud quoque advertendum, in antiquis
Juris Corporibus tantum extare duos feu-
dorum libros, in recentioribus verò operâ
Cujacii J. C. alios superadditos fuisse, quo-
rum apud DD. ambigua est auctoritas.

Feudum igitur à fide seu fidelitate sic
appellatum Tit. Per quos fiat investitura.
in fine rectè describi potest, quod sic bene-
vola rei immobilis concessio cum transla-
tione dominij utilis, sub obligatione fide-
litas, & servitorum honestorum. Is,
qui feudum concedit, dicitur Dominus,
vulgò der Lehen, Herr / is verò qui acci-
pit, dicitur Vasallus, vulgò der Lehenmann/
vel Lehen, Träger.

Dico I. Feudum esse benevolam conces-
sionem, est enim feudum species beneficij,
& ordinariè gratis concedi solet à Domino,
ut is pro sua honore conservando, vel au-
gendo Vasallum sibi ad fidelitatem, & ser-
vitia obligatum habet arg. cap. 1. de Feudo

Bbb b 3

dato

dato in vicem legis commissoriae. Interim tamen non est de substantia feudi, ut merè gratuitò fiat: nam etiam feudum emi posse constat *ex c. unico. de Natura feudi. Et c. unico. de Beneficio fratris.* Dummodo minore pretio ematur, quàm in se valeat, ut adhuc speciem beneficij retineat.

Dico II. Esse concessionem rei immobilis, quo nomine non tantùm veniunt res corporales, & solo coherentes, ut caltra & pradia, sed etiam jura incorporalia, quæ immobilibus accensentur, ut jura piscandi, venandi, jurisdictionem exercendi, vectigalia accipiendi, & similia.

3 Dico III. In feudo transferri dominium utile: nam directum penes dominum, qui feudum concedit, remanet. Dicitur autem Vasallus habere *utile dominium,* quia majus habet, quàm usufructuarius: jus enim usufructuarij cum persona extinguitur, feudum autem etiam ad heredes transit. Item usufructuarij jus ita personale est, ut alteri cedi non possit, sed hoc ipso, quòd usufructuarius velit jus suum in alium transferre, expiret usufructus, & ad Dominum proprietatis revertatur. *l. si usufructus. 60. ff. de Jure dotum.* sed vasallus feudum acceptum alteri elocare, imò per modum feudi concedere, & ita alium subinfeudare potest. *c. unico. Per quos fiat investitura, & c. unico. §. similiter. de Lego Corradi.* qua de re inferius plura dicentur. Denique pro re feudali contra quemcunque possessorem etiam contra ipsum dominum, eam in præjudicium Vasalli detinentem datur vindictio teste Zafio *de Feudis. p. 6. n. 36.* quæ actio illi tantùm competit, qui dominium in re præterdit. *l. in rem. 23. ff. de Rei vindic.*

Dico IV. Vasallum obligari, ut Domino sit fidelis, id est, quòd nihil contra dominum machinari, sed eum consilio, & auxilio juvare velit: hinc feudum à fide sive fidelitate derivatum superius diximus. Ad quem

finem regulariter (nisi dominus aliter preterere velit.) *juramentum fidelitatis* stare debet Vasallus. Quod juramentum qualiter præstandum sit, in consuetudinibus potissimum cujuslibet Regionis, proutque conventionem positum est. In Germania brevem formam usitatam dicit Zafio *n. 16.* quod Vasallus utilitatem dominum curare, incommoda propellere, & in feudibus coram ipso respondere tenetur. licet juramentum istud exactum non sit, nihilominus ad fidelitatem Vasallus tenetur, quia ea est de natura & substantia

Non tamen contra omnes ex consuetudine Vasallus dominum adjuvare tenetur: quidam enim excepti sunt, veluti Imperator vel Rex Romanorum, 2. *Feudorum. n. 1. in fine.* Similiter & S. Pontifex, & Pater, & superior universalis Ecclesie *c. venientes. 19. X. de Jur. jur. l. 1. in fine.* Adversus Patriam quoque Vasallus propria bona Vasallus Domino adfidelitatem tenetur. Anne contra proprium Patriam Id videtur affirmari *in d. n. 28. in fine.* quia Patri jure naturali debetur obsequium, & major fidelitas, quàm Domino. Textus congruè explicari potest de fratre, aut filio ipsius Domini, non ipsius Vasalli; & quidem tantum in casum, quo dominus dictas personas in causa publicæ utilitatis, vel alia justa causa defendere potest, aut se contra ipsos defendere non potest, quia generaliter Vasallus inhonestis & contra bonos mores Dominum non obligatur. *cap. fin. X. de Pactis. c. 1. in fine.* Vasallus factum, vel communicatum, vel bannitum Vasallus interim, quamdiu heresis, excommunicatus, vel bannum durat, adjuvare non tenetur *tit. 28. in princ.* Vid. Julius Clarus & alii

ad. §. feudum. q. 27. Schraderus de Feudis p. 6. c. 5. per tot.

Dico V. Vasallum teneri ad servitia honoris Domino exhibenda. Quamquam verò in talia servitia, principaliter ad pacta & conventiones, item speciales locorum conditiones attendendum erit. Cæterum de re feudali servitorum nomine obligatur Vasallus (ita tamen, si à domino requisitus sit) ut dominum euntem ad bellum sequatur, & pro eo etiam propriis sumptibus, si modum pingue sit, pugnare, vel alium eorum idoneum sui loco substituere, vel certe modicam partem fructuum feudaliū ejusdem Domino pro continuatione belli subministrare debeat. *cap. 1. §. firmiter. de Prohibita feudi alien. per Fridericum.* Sed licet bellum sit iustum; sin autem injustum sit, Vasallus Domino servire non tenetur, nec debet, nisi tantum ad defensionem eorum, non vero ad offensionem injustam alterius. Si dubitetur, iustumne sit bellum, an injustum, servitia præstanda erunt, quia in dubio superioris mandatum præsumitur esse iustum.

Quod attinet ad divisionem feudorum prima & principalis est, quòd feudum aliud sit proprium, aliud improprium, sive alienigenans. Proprium dicitur, quòd in omnibus veram naturam feudi retinet: ut, quòd sit super re immobili, quòd detur pro personis masculis, & sub obligatione fidelitatis, & servitorum, quòd ordinariis modis acquiratur & amittatur. Improprium vero, in quo per pacta specialia à propria natura feudorum recessum est. Cujusmodi sunt feuda *foeminea*, in quibus foeminae etiam succedunt: Feuda *franca*, in quibus nulla servitia præstantur: feuda ad vitam tantum concessa, ut feudum *Soldata*, *Camera*, *Cavena*, quando ex Camera, aratro, vel de victualibus Principis alicui pro certis servitiis præstitis aut præstandis quali-

merces ad vitam constituitur, de quibus est textus, in *c. unico. §. fin. Quis dicatur Dux. &c.* In dubio autem omne feudum præsumitur rectum & proprium: & si forsitan in uno degeneret, in reliquis tamen adhuc propriam naturam retinet. *c. unico. de Feudo non habente propria naturam.* Unde licet ad substantiam feudi scriptura non requiratur, qui tamen feudum impropriū accipit, curare debet, ut scriptura de super fiat, aut in dubio feudum ordinarium vel propriū censetur.

Secunda divisio est, quòd feudum aliud sit novum, aliud antiquum. Feudum novum dicitur, quòd noviter à Domino collatum est; antiquum verò, quòd jam per successionem à primo acquirentē ad alios devolutum. Faciunt quidem nonnulli differentiam inter feudum antiquum & paternum: antiquum illud appellatur, quòd ab aliquo ex ascendentibus ultra quartum gradum obtentum est: paternum verò, quòd à Patre, Avo, Proavo, vel Abavo; sed communius feudum paternum & antiquum inter se confunduntur, cum quoad effectus juris vix sit aliqua differentia.

Porro inter feudum novum & antiquum hoc interest, quòd in feudo novo soli descendentes, id est, filij & nepotes, nulli autem collaterales succedant, sed si Vasallus moriatur non relictis descendentibus, feudum novum ad Dominum revertatur: in feudo autem antiquo etiam fratres & reliqui collaterales ad successionem admittantur. Item si Vasallus feudum novum renuntiaverit, vel sine consensu domini alienaverit, id ad dominum revertitur, nisi pater filio in vivis renuntiaverit *c. unico. de Vasallo decrepita et atis*: feudum autem antiquum renuntiatum, aut male alienatum ad agnatos devolvitur, quia ipsis jam ex antiquis investituris jus quaesitum est in tali feudo, cui Vasallus præjudicare non potuit, *c. 1. Si de feudo defuncti contentio sit &c.*

Nihil

Nihil tamen obstat, quin dominus possit feudum novum per modum & jure veteris concedere, cum quilibet in re sua sit moderator & arbiter, *l. in re mandata. 21. Cod. mandati*, & contractus ex conventionem legem accipiant, *c. contractus. 85. de R. J. in 6.*

Tertia feudorum divisio est, quod aliqua sunt *personalia*, aliqua *feuda familiae* sive *ex pacto & providentia*, vulgo *Stammen*; *Lehen* dicta, & aliqua *hereditaria*. *Personalia* dicuntur, quae personam primi vasalli non egrediuntur, ut sunt feudum cameræ, soldatæ, & similia *Feuda familiae* seu *ex pacto & providentia* vocantur illa, quae concessa sunt in favorem & ad conservationem certæ alicujus familiae, ac in quibus tantum agnati masculi à primo vasallo descendentes succedunt. Feuda demum *hereditaria* dicuntur, in quibus non solum agnati primi vasalli sive acquirentis, sed etiam quicunque heredes extranei ab intestato vel ex testamento venientes succedere possunt.

Quarta dividuntur feuda *Ecclesiastica* & *Secularia*. Ecclesiastica dicuntur, quae ab Ecclesiasticis praelatis ex bonis ad Ecclesiam spectantibus constituuntur: *secularia* vero, quae à principibus vel dominis saecularibus, aut etiam Ecclesiasticis, de bonis tamen patrimonialibus & temporalibus, dantur: nam hic non tam persona constituens, vel accipiens feudum, quam res ipsa in feudum data, sit ne Ecclesiastica vel Laicalis, spectatur. Unde multi Episcopi & Praelati Ecclesiastici, qui specialia territoria in feudum ab Imperatoribus acceperunt, ratione istorum territoriorum considerantur ut Vasalli coeteri saeculares, & ut Principes ac Status Imperij. Unde & jus gladii, quod utique tanquam Ecclesiasticis non competeret, aliaque jura exercere possunt. Andreas Gail. *Lib. 1. observ. 30. n. 4. & seq.*

Quinta divisio est, quod feudum sit *Regale*, aliud *Nobile*, & aliud *ignobile*. *Regale* dicitur, quod ab Imperatore annexam regali dignitate, id est, cum nobilitate, de quibus in *Tit. feudorum. 2. sunt regalia*, conceditur, veluti *Ducatus*, *Marchionatus*, *Principatus*, aut *Comitatus*. *Feudum Nobile non Regale* dicitur, quod personam accipientis nobilitat sine regalia, sive deinde ab imperatore, inferioribus Principibus jus nobilitatis concedatur; vel quod tantum nobilitas concedi solet *ignobile* dicitur, quod nullam dignitatem nobilitatem annexam habet, ut si alicui domus aut praedium in feudum concessum.

Sexta & ultima divisio est, quod aliud sit *ligium*, aliud *non ligium*. hoc nomen derivatum à verbo *ligo*. Italis factus & societatem arctissimam facit. Quare feudum *ligium* dicitur, quo Vasallus specialiter uni dominatur, ut ei militare & servire teneatur quemcumque alium nullo proflus *c. 1. de Feudo ligio*. & juramentum hujus fidelitatis speciali nomine *homagium* appellatur, & jurans se *homagium* facere dicitur. prout in *Clem. 2. de Sentent. & de Re judic. Sicilicet* dicitur: *homo ligius Ecclesiasticae*. Hujusmodi autem feuda *ligia* summis Principibus superiorem non nocentibus dari possunt, alias enim sario superior dantis in juramento excipi deberet. Item nemo potest Regibus feuda *ligia* habere: quia necesse alterum à fidelitate exciperet. Romanus Pontifex etiam in feudo *ligio* excipi non possit. *arg. cap. venientes in rejurando. Joann. Köppen juris observ. 2. n. 33.* Feudum non *ligium*

er, ex quo Vafallus ita debet fidelitatem
 amano, ut tamen alteri ex eadem, vel alia
 nisi fundem fidelitatem praestare valeat.
 Clarus in §. feudum. q. 11. & ibi Harprechtus
 in adali. consibus. Neque omne feu-
 dum, quod à summis Principibus datur, li-
 citum est, nisi expresse id investitura, vel
 pacto fidelitatis contineatur: cum enim
 iustitia feudi ligi sit supra communem na-
 turam feudi, ideoque ex speciali conventio-
 ne dependens & facti, in dubio non præsu-
 mat. Köppen dicto. n. 35.
 Feudis opponuntur *Allodia*, de quibus
 titulus 34. in Lib. 2. Feudorum. Dicuntur
Allodia, quæ sunt cujusque propria abs-
 que recognitione alterius domini directi,
 Germanis nostris *freyeigene Güter*. Qui-
 bus hoc verbum planè peregrinum censent,
 compositum ex particula privativa *ab* &
 verbo *laudare*, quod Juris-Consultis sig-
 nificat auctorem, vel dominum nominare,
 Lautmore. 7. Cod. de Evictionibus. ut sen-
 tas *ab absque laudatione*, seu alterius do-
 mini recognitione. Et in his bonis propriè
 vocam habet, quòd in re sua quilibet sit mo-
 derator & arbiter, *vulgat. l. in re manda-*
ta. 2. l. Mandati. ceteris tamen paribus,
 si scilicet homo sui juris existat, liberam ad-
 ministracionem habens, nec aliqua speciali
 lege vel conventionè prohibeatur.

§. II.

Quibus modis Feudum acquiratur.

SUMMARIUM.

- 1. Feudum quomodo acquiratur, & imprimis de pacto & investitura feudali.
- 2. Feudum an & quomodo sit contractus?
- 3. De sponsalatione.
- 4. De investitura feudali.
- 5. Feudum qualiter prescriptione acquiratur.
- 6. In feudo regulariter non habet locum dispositio testamentaria.
- 7. Legatus potest repudiata hereditate feudum potest, non autem filius.

ENGLIN DECRET. LIB. III.

- 20. Famine regulariter in feudo non succedunt.
- 21. Famine an succedant in feudo franco, vel empto, vel Ecclesiastico Remissive.
- 22. In feudo tantum succedunt naturales & legitimi filij, non vero naturales tantum; & quid de legitimitate?
- 23. Filij adoptivi excluduntur à feudo, item & natura imperfecti.
- 24. Clerici & Religiosi an succedant in feudo?
- 25. Filius exheredatus an possit in feudo succedere?
- 26. Ascendentes regulariter non succedunt in feudo; falsit in ibi.
- 27. Collaterales qualiter in feudo succedant.
- 28. Fratrum filij an in stirpes, vel capita succedant?
- 29. Frater Germanus non excludit consanguineum in feudo.
- 30. Collaterales an in feudo admittantur in infinitum, & qualiter computentur gradus? Remissive.
- 31. An in uno feudo plures simul admittantur ad successione?
- 32. Vir & uxor an succedant sibi in feudo?
- 33. Filius non succedit in feudo.

Tribus potissimum modis feudum acquiritur, scilicet pacto cum investitura, prescriptione, & successione.

De Pacto & Investitura.

PACTI nomine hic intelligitur contractus feudalis, quo dominus alicui rem suam jure feudi concedit, sive deinde fiat gratis & speciem habeat donationis, sive pro pecunia aut re alia, & speciem habeat venditionis vel permutationis.

Dico: *Contractus feudalis*: nam quòd feudum sit *contractus* consuetudine sive jure feudali *nominatus* continens mutuam obligationem domini ad tradendum feudum, & Vafalli ad fidelitatem & servitia, cum Barth. & alijs tenet Clarus in dicto §. feudum *quest. 6.* atque in eo tanquam nominato non habere locum penitentiam, addit Harprechtus *ibidem sub n. 5.* Videtur etiam, utpote proximè ad Emphyteusim, locationem, emptionem & donationem accedens, *solo consensu* perfici, *arg. c. 1. in fine, Qui successores feudum dare teneantur*, ubi promissio de feudo obligat promittentem.

CCC C Pra-

25 Præterea non tantum dominus directus alteri in re sua feudum constituere, sed etiam ipse Vasallus in re feudali, & quidem sine consensu domini alium subinfeudare potest, *cap. unico. de Lege Corradi.* ita tamen ne fiat in fraudem prohibita alienationis. *c. 1. §. callidis. de Prohibit. alien. per Frederic.* vel in fraudem domini aut agnatorum, quo minus ad eos resolutio jure dantis feudi jus devolvatur. Item ut Domino directo servitia per vasallum aut subvasallum debite præstentur. Vid. *Vult. de Feud. lib. 1. c. 10. n. 137. & seq. & passim Feudista.*

Sed quemadmodum in alijs contractibus non solis pactis, sed traditionibus dominia rerum transferuntur, *l. traditionibus. Cod. de Pactis.* ita etiam in contractu feudali traditio accedere debet, quæ speciali nomine *investitura* appellatur.

16 Est autem *Investitura*, alia propria, alia impropria sive abusiva. Propria dicitur, quando vasallus actualiter in possessionem rei feudalis introducit; Impropria vero, quando in curia domini vexillum, hasta, sceptrum aut aliquid simile traditur vasallo, exprimendo verbis idoneis, quod hoc intentione investendi, & feudum concedendi fiat; atque hæc impropria investitura necessario coram Partibus curiæ, id est, coram alijs vasallis saltem duobus, qui ab eodem domino feudum obtinent, fieri debet, nisi dominus nullos alios vasallos haberet, vel propter distantiam locorum advocare non posset, vel ipsi venire recusarent, aut feudum Ecclesiasticum sit, aut forsitan consuetudo & stylus Curia in contrarium; quibus casibus investitura etiam coram alijs testibus recte conceditur. *c. 1. Quid sit investitura. & cap. unic. Si de investitura inter dominum & vasallum lis oriatur.* Quandoque autem renovatio investituræ petenda sit, inferius in §. 3. explicabitur.

De præscriptione Feudali.

Feudum præscriptione acquiritur, si rem domini tanquam feudalem per quinquaginta annos possederit, & se pro vasallo gererit, fidelitatem & servitia præstaverit, *quis per 30. Si de feudo defuncti per hoc, si adversus dominum feudum præscribitur: nam contra Episcopum vel Monasterium ex communi consuetudine præscriptio 40. annorum requiritur. autb. quas actiones. Cod. de SS. l. 1. cap. ad aures. & passim. X. de Præscript. omnibus.*

In hac autem præscriptione licet non requiratur, sicut nec in quarantenni temporis, nisi jus resistat præscriptio, quod non fit in proposito, *cap. 1. de Præscript. in 6.* bona fides tamen requiritur, etenim Jure Canonico, quo hæc in præscriptio, quam in materia peccati, Jus Curia dicitur, nulla valet absque bona fide præscriptio. *cap. fin. de Præscript. c. 1. de R. J. in 6.*

Porro res sicut Domini, ita etiam contrario res propria Vasalli à Domino quam feudalis præscribi potest, si per 30. annos ab Episcopo, quam Vasallo suo servitia exegerit, tamen ista correlativa, ideoque immutabilis, censetur etiam statutum in *fin. C. de Indict. n. videtur et c. de Vultej. de Feudis. lib. 1. c. 1. Julij. d. §. feudum. q. 45. & ibi Harpoc.*

An vero vice versa res feudalis per prescriptionem fieri possit allodialis, vel in alio vel tertio, in quem alienatio feudalis contra jura facta est, tanquam illi longo tempore possideatur, inferius §. 3. dicitur.

De Successione in Feudali.

Quamvis circa res allodiales successiones, immo ex rebus

ter ab intestato, in feudis tamen regulariter nulla successio ex testamento, sed ab intestato ex jure sanguinis locum habet, nisi feudum ita à Domino concessum fuisset, ut liceret in quoslibet heredes quocunque modo legitimo transferre. *cap. unic. in princ. de Successione feudi.*

Ceterum ne quidem patris inter liberos ad id ponere potest, ut in feudo inaequaliter succedant, vel unus solus feudum possideat, à quali praelegati jure habeat, nisi feudum patri hereditarium sit, ut dicitur. Schrader. *de Feudis. p. 7. c. 2. n. 3. & 12.*

Item etiam Vasallus illum agnatum, ad quem alias post mortem suam Feudum devolveretur, in testamento heredem scripsit, ut tamen repudiata hereditate v. g. propter eas alienum & onera hereditaria, solum feudum petere poterit; dummodo filius non tam filius hereditatem Patris repudiare, & feudum agnoscere non potest, *cap. un. de agnatus vel filius. &c.* Rationem differentiae assignat Vultejus *lib. 1. c. 9. n. 137.* quod filius habeat feudum saltem aequaliter ex beneficio Patris, à quo genitus est, adeoque durum sit, ut per repudiationem hereditatis paternae ejus memoriam negligat; & bona forsitan subhastari faciat; agnatus autem non habeat ex beneficio testatoris, sed primo acquirentis, licet verò de jure communis hereditas pro parte adiri non possit, sed pro tota adiri, vel tota repudiari debeat. *l. 1. c. 2. ff. de Acquir. vel amittenda hered.* dicendum tamen est feudum ex antiquis patris, & investituris debitum, separatim quidem esse & diversum ab hereditate. Vid. etiam Fachin. *lib. 7. Contr. v. cap. 5.*

Successio igitur in Feudo, quae ab intestato seu ex jure sanguinis defertur, triplicem ordinem habet, nimirum *Descendentium*, ut filiorum & nepotum: *Ascendentium*, ut Patris vel avi: *Collateralium*, ut fratrum & aliorum consanguineorum.

De Successione feudali Descendentium.

Successio feudalis omnium primo debetur *Descendentibus*, id est, filiis & nepotibus, utpotè quos, sicut in alijs bonis, ratio naturalis & votum parentum ad successione vocat, *l. cum ratio. ff. de Bonis damnatorum.* atque in eo convenit jus feudale cum jure communi, quòd in linea descendentium locum habeat jus representandi, & si adsit filius Vasalli defuncti, ex alio autem filio praedefuncto nepos representet patrem defunctum, & unà cum filio succedat. *c. un. in princ. & ibi DD. de Successione feudi.*

Differt tamen jus feudale à communi, quòd de jure communi filij & filiae nullà habità sexus differentià ad successione admittantur. *Nov. 118. c. 1. & 4.* de jure feudali autem regulariter foeminae, & ex linea foeminae descendentes excludantur à successione feudi; nisi feudum foemineum sit, id est, specialiter pro foeminis datum, vel saltem mixtum, quòd Dominus expresse pro filiis & filiabus contulit. *c. unico. de Feudo foemine. cap. unico. de Natura successione feudi. cap. 1. §. & quia vidimus.* De his, qui feuda dare possunt. An autem eo casu, quo feudum foemineum aut mixtum, excludatur foemina per masculos etiam remotiores in gradu, nec admittatur, nisi masculis, sive agnatis, sive cognatis deficientibus? vid. text. *in d. c. unico. de Feudo foemina. cap. 1. §. ultimo. de Successione feudi. cap. 1.* De eo, qui sibi vel heredibus, &c. Fachin. *lib. 7. Controvers. cap. 42.*

Similiter an foemina semel à successione feudi per masculum exclusa perpetuò exclusa maneat, licet ille masculus sine alijs heredibus decesserit, vid. textus *in lib. 1. feudorum. tit. 6. §. 1.* & Fachin. *d. lib. 7. c. 5.* Si tamen foemina ex defectu masculorum

semel feudum adepta, id retineret, licet ex post facto masculus nasceretur, quia jure quasi nemo sine culpa privandus, & effectus jam in suo esse constitutus non cessat, licet res deveniat ad eum casum, à quo incipere non potest. *c. factum. 73. de Rec. l. in 6. Zasius de Feudis. p. 8. num. 53.* Uno tamen casu, inquit Vult. *d. c. 9. num. 79.* Masculus etiam postea natus foeminam à feudo excludit, si nimirum defunctus nullum quidem masculum, sed tamen uxorem praegnantem reliquerit, & illa postea filium pepererit; nam fictione juris is, qui in utero est, pro jam nato habetur, quando de ejus commodò agitur. *l. 7. & l. penult. ff. de Statu hominum.*

Rationes autem, cur foeminae à feudis excludantur, variae à DD. assignari solent, quarum praecipuae sunt, quòd ex primavà naturà feudi finis & obligatio ejus sit, praestare Domino servitia militaria, servare fidelitatem, injurias ipsius propullare, inter Pares Curiae considerare, & in causis feudilibus judicare, &c. quae omnia foemineo sexui non conveniunt, alienam enim suscipere defensionem virile officium est. *l. alienam. 18. C. de Procurat. sicut & judicium ac munera publica subire. l. 2. ff. de R. J.* Quòd si feudum sit ex pacto & providentia ad conservationem certae familiae datum, eo ipso excluduntur foeminae, quia per ipsas familiae nomen non conservatur; cum per nuptias in alienam familiam transeant.

²¹ De feudo franco, item de feudo empto, an in his foeminae succedant, vid. Clarus *in §. seuum. 9. 73. num. 7. & 8. & ibi Harp. in Addit. Fachin. 7. Controvers. c. 37. & 39.* ubi pro utraque sententià sunt DD. & rationes.

In feudo etiam Ecclesiastico nullo speciali admissionis jure foeminas gaudere, nisi investitura aut consuetudo aliud suadeat, tra-

dit Harpr. *d. l. num. 13.* ubi dicit, hanc communem & veram doctrinam.

Porrò filii, qui ad successionem illegitimum vocantur, debent esse *naturales legitimi simul*, id est, ex justis nuptiis creati. Quare imprimis excluduntur *naturales tantum*, seu ex concubitu nati, de quibus est tex. in *§. naturales de feudo defuncti contenti. sit. Ubi de naturales filii licet postea sint legitimi ad successionem feudi nec filii, naturalis admittuntur.*

Verum illa verba: *licet postea sint legitimi*, communis DD. de legitimis rescriptum Principis, vel Comitis, numerum, adeoque per factum hominis, quod alteri jus suum auferri non debet, intelligunt (nisi & hic cum consensu & agnatorum, si Feudum antiquum, ex plenitudine potestatis concurrerit, eà causà expressè ad Feuda naturalis marentur. Fachin. *d. lib. 7. c. 40.* & autem de legitimis legitimis communis, scilicet per subsequens numerum, qui legitime natis comparantur, & DD. in *c. tanta. ubi Barb. in Col. X. Qui filii sint legitimi. & in 20. 89. c. 7. c. 8. Minsing. Centur. 42. num. 2.* ubi ex praedictis concludit, veritorem & receptorem sententiamque cum plurimis allegatis DD. in nibus, contrariorum resolutionibus Harpr. *ad Princ. Insti. de Haeredit. ab intest. n. 315. & seqq.* Fachin. *d. c. 51.* Adde Menoch. *de Praesumpt. 81.*

Adoptivi etiam filii à successionibus excluduntur, *§. adoptivum.* Si autem defuncti contentio sit, ne forte minus alium, quam voluerit, Vult. requirat, ut in simili dicitur, in *c. de Fratrib. de novo beneficio*

ENC

Et sicut nemini jus suum absque publicâ
causa auferendum, l. rescripta. 7. C. de
breuib. Imperatori offerendis. ita etiam
secundem cum consensu Principis in præju-
diciam Domini & agnatorum arrogari ali-
qua extraneus cum hoc jure potest, ut in
Feudis succedat. arg. l. 4. §. 5. ff. de Nat. a-
li. rescri. Harpr. ad Princ. Instit. de He-
reditat. que ab intestato. n. 257. Præ-
terea filii muti, surdi, cæci aut similiter im-
perfecti, &c. Feudorum incapaces sunt, ut
laborat in Tit. Feudorum. An mutus vel
imperfectus, &c. Item in §. mutus. titub.
de Propriet. vel Abbatem &c. nisi esset Feu-
dum, in quo nulla præstarentur personalia
servitia, nec teneretur Vasallus in Curia
Domini comparere. Pluribus hoc textus ex-
plicat Fachin. d. lib. 7. c. 34.

Circa filios Clericos & Religiosos, an in
Feudis succedere, vel etiam prius obtenta
post assumptum statum Clericalem, vel Re-
giosum retinere valeant? diversi sunt juris
vulgaris ceptus, & DD. opiniones.

Etiam in §. qui Clericus. Si de Feudo
desponsit contentio, &c. in cap. unico. v.
ex hoc. de Feudo formine. c. unico. de Va-
sallo milite, qui arma bellica deposuit. c.
vener. in sine. An mutus vel imperfectus,
&c. generaliter Clerici & Religiosi Feudo-
rum incapaces pronunciantur videntur, cum
videntur esse miles seculi, qui factus est mi-
le Christi: nec beneficium pertineat ad
eum, qui non debet gerere officium, ut di-
citur in d. c. unico. de Vasallo milite &c.
Econtra quod etiam Clerici & Religiosi Feu-
da tenere possint, probatur ex c. unico. §.
fin. de Capitulis Corradi. in illis verbis: Item
si Clericus, veluti Episcopus, Abbas, bene-
ficiarius habens à Rege datum non solum-
modo persona, sed Ecclesia, &c. Pariter ex
c. verum. 7. X. de Foro compet. ubi Præposi-
tus super feudis, de quibus fuit conventus,
pubeatur coram Imperiali judicio respondere.

Unde Canonistæ ex eod. c. verum. & cap.
ex transmissa. eod. tit. generalem conclu-
sionem inferunt, quod Clerici in causis feu-
dalibus coram Domino Feudi etiam sæcu-
lari rectè conveniantur. Gl. in d. c. verum.
& ibid. Panor. n. 2. §. 13. Confirmat quo-
que communis usus Germaniæ. ubi Episco-
pi, & alij Prælati Ecclesiastici Principibus &
territoria in feudum ab Imperatore accipi-
unt. And. Gail. lib. 1. p. 1. c. 1. §. 1. c. 1. v.
30. num. 4. & 6.

Ex his igitur posterioribus fundamentis
dicendum est, Clericos & Religiosos, qui
scilicet bona in communi possident, abso-
lutè feudorum incapaces non esse, præter-
tim si sint feuda franca, vel in quibus ter-
ritiorum loco pecunia & census annuus
prestat, & multò magis, si Dominus ul-
trò velit eos de feudo investire, vel in feu-
di retentionem consentiat. Textus verò
supra pro negativa allegati explicari possunt
de talibus feudis, ubi personalia vel talia
servitia exiguntur, quæ per Clericos aut Re-
ligiosos decenter impleri nequeunt. Quòd si
vasallus ingrediatur monasterium, feudum
regulariter tantum quoad vitam illius penes
monasterium manebit, ne domini conditio
durior constituatur; cum monasterium
nunquam moriatur, & feudum ordinariè
non ad quosvis, sed tantum ad heredes san-
guinis pertineat. Exceptis etiam feudis reg-
alibus scilicet Regno, Ducatu, Comita-
tu & similibus, quæ non transeunt ad mona-
sterium, vivente quoque vasallo. Videatur
Barbol. Juris Ecclesiast. univ. lib. 3. cap.
31. Julius Clarus in §. feudum. quest. 78.
Fachin. dict. l. 7. c. 35.

Demùm an filius exheredatus saltem in
feudo succedere possit? iterum discrepantes
sunt DD. opiniones: de quibus videatur
Clarus & Harpr. in Addit. d. l. qu. 47.
Schrader. de Feud. p. 7. c. 2. num. 36.

De Successione Ascendentium.

26 **A**scendentes, nimirum pater, avus & reliqui in feudo regulariter non succedunt: nisi contrarium in investitura expresse dictum, vel consuetudine alicujus loci introductum sit, *cap. unico in princ. de Natura Successionis Feudi*. Dico: regulariter: nam si feudum hereditarium sit, & pro quibuscumque heredibus datum, vel si filius sit investitus contemplatione patris & propter servitia à patre domino præstita: item in feudo antiquo, quod per refutationem patris ad filium pervenit, etiam patrem, succedere, si filius sine descendantibus moriatur, tradit Schraderus *diçt. p. 7. c. 6. n. 3. & seq.* cum citatis ibidem. Ita tamen ut si defunctus fratrem reliquerit, is unà cum patre ad successionem admittatur, quia sic de jure communi dispositum in *Novella 118. c. 2.* de jure feudali mutatum non reperitur, & aliàs recepta est doctrina, quòd in defectu juris feudalis ad jus commune recurratur, *cap. un. in fine. vers. Strenuus. de Feudi cognitione.*

De Successione Collateralium.

27 **I**n hac successione ante omnia distinguendum est inter feudum novum & antiquum: etenim in feudo novo regulariter soli descendentes succedunt, non verò collaterales. Proinde si vasallus moriatur non relicto filijs vel nepotibus, tamen relicto fratribus, vel alijs consanguineis, feudum novum ad dominum revertetur. *c. unico §. sum verò. De his, qui feuda dare possunt. c. un. de Successione feudi.*

Sunt tamen ab hac regula etiam exceptiones, quas tradit Harpr. in *Addit. ad Clarum in d. §. Feudum. q. 79. n. 3.* videlicet si aliter investiturà seu pacto feudali cautum, vel consuetudine loci receptum sit, ut etiam collaterales in feudo novo succe-

dent. Item, si v. g. duo fratres simul habitantes ex communibus bonis & impo-
sciente domino Feudum adquisierint, uno domino pugnàrint, uno defuncto sine ho-
ris, alter succedat, juxta *tex. in c. amodo nescito fratris*. Cui tamen *cap. videtur* a-
ametro obstat, *c. un. de Fratr. de m-*
benefic. investit. nisi forte ex eo con-
tur, quòd in uno casu scientia, & qui-
tus consensus domini intervenit, ut
rò in altero. Videatur etiam *Rotan-*
us in Tract. feudali. cap. 7. conclus. 6.
6. Vultejus de Feudis. lib. 1. c. 9. m. 1.

In Feudo autem antiquo etiam colla-
les agnati (non cognati, nisi in casibus
quibus femina admittuntur) succedunt
& proximior excludit remotiorem.
proximitatem autem non computantur
primi acquirentis, sed ultimi possessionis.
ita frater defuncti patrum suorum
quamvis iste sit proximior primo
cap. unico §. Capitanei: & ibi Clarus
in verba prædicti. De Feudo Alano
vel Ducatus. cap. unico. vers. his
ficiantibus. de Successione fratrum.
si defunctus duos habuerit fratres, uno
tem ex his præmortuus liberos reliquit,
illi ex jure representationis cum ab-
tre superlitem patrum suo in stirpe
dunt, *cap. un. de Successione feudi*
cap. un. de Successione fratrum.
rò soli superlitem duorum aut plurimorum
trium filij, an tunc in capita vel in
succedant? de jure Feudali satis decidit
est, idèd recurrendo ad jus commune,
e a d. cap. un. vers. Strenuus de Feudi
gnit. magis inter DD. convenit, ut
pita succedere. Clarus in *d. §. Feudum*
q. 75. & ibi Harpr. in Addit. ad
cent. 3. Observ. 94. Ubi refertur, hanc
stionem, an fratrum filij soli existant
pita succedant, ab Imperatore Carolo

ENK

Comitijs Spiensibus affirmative decisam
hinc. Ad cuius rei intelligentiam videri
debet ea, quae passim à DD. in *Titul. In-
stitutione de Hereditat. quae ab intestato*,
mendantur, & non inferius eodem *Titulo* di-
cuntur.

Præterea quamvis in allodialibus frater
germanus seu duplicis vinculi iuxta com-
munem excludat fratrem consanguineum,
vel defuncto tantum a patre conjunctum.

Novella 118. c. 3. in Feudis tamen frater
consanguineus unâ cum fratre duplicis vin-
culi ex communi sententia succedit: quia
in Feudis nulla ratio habetur matris, vel il-
lius vinculi materni, eò quod per solum pa-
trem Feudum acquiratur, & mater tanquam
fœmina incapax & ad Feudum imperinens
excludatur. Vultejus *diff. cap. 9. n. 222.*
Scriaderus d. p. 7. n. 14. atque ita in Came-
ra Judicatum testatur Andreas Gail. *Ob-
serv. lib. 2. Observ. 151.*

Sed nunquid in feudo antiquo collaterales
tantum usque ad septimum gradum vel eti-
am in infinitum ad successionem admittan-
tur, propter contrarios textus feudales mul-
tos controversant DD. Nam pro septimo
tantum gradu textus est *in Tit. 1. lib. 1. Feu-
dorum. §. hoc quoque sciendum. & in cap.
unic. §. 1. de successione feudi.* E contra
in infinitum collaterales admitti textus *in*
cap. unico. de Natura successionis feudi.
cap. un. Si Vasallus Feudo privetur, cui
refertur. Censet Fachinaus *lib. 7. Con-
traversi. cap. 27. in fine.* standum esse his
posterioribus textibus, & priores expli-
candos de antiquioribus feudorum usibus,
successiva temporum mutatis, sicut apparet
*ex d. tit. 1. ubi ab initio feuda nullam ha-
buerunt successionem, postea ad filios & ne-
potes, paulatim ad fratres & patruos tan-
tum, & ita ulterius latius & latius fuerunt*
extenta. Gail. *d. l. 2. Obs. 150. Minf. Cent.*
2. Obs. 95. Clarus in d. §. Feudum. q. 79. n. 3.

Qualiter autem computentur gradus
consanguinitatis in ordine ad primum ac-
quirentem tanquam communem stipitem,
potius secundum jus Canonicum, quam
Civile, videatur Fachinaus *d. lib. 7. c. 26.*

Cæterum in quibusdam feudis unus tan-
tum ex agnatis aut filijs, aliquando plures
simul in aequali gradu consistentes succe-
dunt: nam feuda regalia, scilicet Regnum,
Ducatus, Marchionatus &c. individua cen-
sentur, & in illis unus solus plerumq; pri-
mogenitus succedit. Alia vero feuda non
habentia regalem dignitatem ordinariè, nisi
speciali pacto vel consuetudine aliud intro-
ductum sit, dividua sunt; & inter plures
coheredes dividuntur, *cap. 1. §. præterea.*
*de Prohibita feudi alienatione per Fri-
dericum.* Vultejus *lib. 1. cap. 8. n. 27.*

*De Successione mariti & uxoris;
item & fisci.*

Quamvis in *successione* allodialium de-
ficientibus consanguineis ordo succe-
dendi adscribatur marito & uxori, *toto ti-
tul. ff. & Cod. Unde vir & uxor*, id tamen
in feudalibus non procedit, nisi aliter ex-
presse in pacto feudali dictum fuerit. *cap.
unico. & ibi Gothofredus. An maritus
succedat uxori in beneficio.* Item si feu-
dum sit datum pro heredibus quibuscun-
que etiam extraneis (quod tamen in dubio
non præsumitur, & verbum heres regula-
riter *de herede feudali agnato* intelligen-
tur) non debet maritus aut uxor esse dete-
rioris conditionis, quam quilibet heres ex-
traneus, per ea quæ tradit Clarus *d. lo. q. 83.*

Similiter licet in allodialibus aliquando
alijs heredibus deficientibus bona fisco ad-
dicantur. *toto t. C. de Bonis vacantibus.*
id tamen in feudis locum non habet, quia
deficientibus heredibus vasalli non cen-
sentur bona vacantia, cum dominium directum
maneat

neat penes dominum, cum quo juxta intentionem & naturam pacti feudalis, deficientibus agnatis utile dominum consolidatur. Imò tamen si feudum datum fuisset pro heredibus quibuscunque, adhuc fisco non competeret successio, quia fisco non dicitur jure & titulo hereditario succedere, sed bona vacantia tanquam nullius occupare, ut passim notant Interpretes *ad dict. tit. Cod. de Bonis vacantibus*, & ad titulum Instit. *de Hereditat. que ab intestato*. Quid autem juris in casu, quo vasallus delictum committit dignum confiscatione bonorum an tunc etiam bona feudalia ad fisco, vel potius ad dominum devolvantur? in §. *sequenti* dicemus.

§. III.

Quibus ex causis feudum amittatur.

SUMMARIUM.

34. Alienatio feudi qualiter prohibita.
35. Alienationis pena an tollatur recuperatione feudi? remissive.
36. Alienationis feudalis pena an censeatur remissa taciturnitate domini?
37. Que feuda possint alienari.
38. Alienatione prestitus consensus in dubio tantum intelligitur de dominio utili.
39. Alienatio etiam cum consensu domini facta an prejudicet agnatis remanentibus, & quid si prescriptio accesserit?
40. Ius retractus locum habet in feudis.
41. Feudum ob alienationem amissum an ad dominum vel alios agnatos spectet? & ibi expenditur media aliqua sententia.
42. Feudum male alienatum an possit a tertio bona fidei possessore prescribi?
43. Dominus non potest feudum invito vasallo alienare.
44. Investitura renovatio qualiter per vasallum a domino petenda, & qua sit pena negligentis.
45. De Feudi refutatione seu renuntiatione.
46. Felonia quid, & quotuplex, & qualiter propter eam Feudum amittatur.
47. Feudum ob feloniam, seu delictum amissum an ad dominum, vel agnatos pertineat?
48. Feudum Ecclesie datum an ob delictum Prelati amittatur?

49. Feudi revocatio propter delictum vasalli non petat etiam heredibus domini?
50. Dominus aliquando privatus proprietate sua injuriam vasallo illatam.
51. De judicio causarum feudali. ubi de fine curia.
52. Sententia in causa feudalia an preiudicet agnatis?

EX quatuor principalibus causis feudum amittitur, scilicet alienatione, immunitate renovacionis omissione, refutatione delicto, seu feloniam. Videamus breviter paratim de singulis.

De Alienatione Feudi.

Alienationem Feudi sine consensu domini prohibitam esse, atque ob eam amittitur, ex diversis textibus satis patet, ut ex Tit. *de Prohibita Feudi alienatione per Lotharium*. & Tit. *de Prohibita Feudi alienatione per Fridericum* pluribus alijs locis. Licet vero supra fuerint olim variae consuetudines, & amissum saltem partem Feudi ex causa alienationis etiam inconsulto domino alienari, in *princ. de Alienatione Feudi*. un. *in princ. Qualiter olim poterat Feudum alienari*, postea tamen per Constitutiones Lotharij & Friderici generaliter Feudi alienatio sine consensu domini interdicta fuit, ita ut si Vasallus inconsulto alienaverit, totum: si partem, partem amittere debeat. *c. unico. de Vasallorum contra constitutionem Lotharij*. & *de Feudis in §. Feudum. q. 31. & ibi Dicitur additones.*

Sed ad hanc amissionis poenam in quantumdam verbum alienationis accipiendum cum effectu, secuta scilicet rei Feudalis actuali traditione, *arg. l. nuptiarum. ff. de V. s.* & insinuat textus in *dicto de Prohibita Feudi alienatione per Fridericum. §. Callidis*. ubi: *qui Feudum vendunt, & in alios transferunt &c.*

ENK

le Feudis. lib. 1. c. 11. n. 42. atque traditionem per constitutum factam (si venditor Vasallus non quidem realem possessionem tradiderit, dicat tamen, se à modo emptoris nomine possidere) ad hanc poenam sufficiens defendit Fachin. lib. 7. Controv. c. 86.

Quid autem, si Vasallus Feudum alienans recitentia ductus illud in continentem recitaverit, anne poenam amissionis evadet? variis controversatur inter DD. & tractat Fachin. d. lib. 7. cap. 84. & Interpp. ad Tit. Quod Juris, si post alienationem Feudi Vasallus id recuperarit.

Ceterum sentiunt magis communiter DD. (quibusdam tamen dissentientibus) quod etiam tacitus consensus domini, qui colligitur ex scientia & taciturnitate ejus, sufficit ad valorem alienationis, & excludendum poenam caducitatis. Idque non solum ex vulgata Juris regula: qui tacet, consentire videtur, quae diversas habet interpretationes, & limitationes, sed potius, quia praesente, sciente, & tacente domino cessat ratio legis alienationem Feudi prohibentis, cum consensus domini non tam requiratur ad solennitatem actus, quam ob praesudicium ipsius domini, quod, si potens avertere non meretur, sibi imputare debet. arg. l. qui paritur. ff. Mandati. Fachin. d. lib. 7. c. 80. Adhuc vero Clarus, ind. §. Feudum. q. 31. opinio dominum debere in hac taciturnitate non solum tempore saltem per annum perseverare, ut tanto melius tacitus ejusdem consensus intelligi possit: non enim tam est officium domini, ut alienationem impediat, cum leges ipsae prohibeant, quam Vasalli, ut consentium requirant. Ideoque dominus in consentienti non contradicens, non statim praesumitur suum jus remittere, nisi longius taciturnitatis tempus, aliave circumstantiae concurrant.

De Feudis, quae alicui concessa sunt pro
EXCEL IN DECRET. LIB. III.

se & quibus dederit, vel etiam pro heredibus quibuscunque, plurimorum est sententia, quod sine consensu domini valeant alienari. per textum c. un. de Feudo non habente propriam Naturam Feudi. Videatur Vultejus de Feudis, lib. 1. cap. 10. num. 91. & seq. Item quod Feudum possit absque consensu domini alienari in proximum agnatum alias successurum, indubitata esse conclusionem refert additio finalis ad Clarum. in dicta quest. 31.

Illud autem, quod notat Fachinæus, d. l. 38. 7. c. 83. Schrad. de Feudis. p. 8. cap. 4. num. 48. notabile est, quod ex probabiliore doctrina, sive dominus expresse, sive tacite consentiat, in dubio tantum censetur dare licentiam ad transferendum jus utile, quod Vasallus habet, sine praesudicio sui directi, cum nemo praesumatur jactare suum, l. cum de indebito. ff. de Probationibus. & Vasallus conatur contrahere, non dominus, & consequenter non est in Vasalli potestate aut voluntate plus juris transferre, quam ipsemet habeat. l. nemo potest. ff. de R. I.

Præterea hæc alienatio cum consensu domini in Feudo antiquo non praesudicabit agnatis, quo minus mortuo Vasallo Feudum tanquam ad se devolutum, à quocunque possessore nullo restituito pretio (quod emptor, si ignarus fuerit conditionis & qualitatis feudalis ab hæredibus alienantis repetere potest) ne rem suam emere cogantur, vindicare valeant, nisi & ipsi alienationi consenserint. c. un. de Alienatione Feudi. c. Titius. Si de Feudo defuncti contentio. c. cap. unico. Si unus ex fratribus &c.

Imò tamen si proximior agnatus mortuo Vasallo alienante intra 30. annos Feudum vindicare neglexerit, hæc tamen praescriptio, quae solummodo actionem proximioris excludit, reliquis agnatis, qui vivente proximioris agere non potuerunt, minime præ-

D d d d præ-

præjudicare, contra Pinellum in *Ausb. nisi triennale. Cod. de Bonis maternis.* pluribus defendit Fachin. *d. lib. 7. cap. 12.* cum agnatis non consentientibus in alienationem jus ex antiquis investituris quasitum & competens alieno facto auferri non debeat. *l. id quod nostrum. ff. de R. I. & receptum sit Juris axioma, quod non valenti agere non currat præscriptio, nec extinguatur actio, quæ nec dum nata est, seu competere cepit. arg. l. sicut. ibi: ex quo competere ceperunt. Cod. de Præscriptio 30. annorum. l. 1. §. ad hæc. Cod. de Annali exceptione.* Vid. etiam Arnoldus Rath. in *Tract. de Usucap. cap. 4. assert. 12. & seq.*

An autem, & quatenus filii, vel agnati alienantis, qui sunt hæredes ejus, possint Feudum alienatum revocare, aut potius obstitat eis exceptio de evictione præstanda *juxta l. vindicantem. ff. de Evictionibus. junctâ l. cum a matre. Cod. de Rei vindic. videatur Fachin. d. lib. 7. c. 13. & 18. cui addatur textus in d. c. unico. Si ex fratribus &c.* Arnoldus Rath. *d. c. 4. assert. 13.*

Jus quoque retractus (de quo superius in Tit. de Emptione ad finem actum est) in Feudis alienatis cum consensu domini competit proximiori agnato, vel isto recitante alteri remotiori. *c. un. §. sed. & res. Per quos fiat investitura. cap. un. Vers. porro. Qualiter olim Feudum alienari &c. cap. un. §. Titius. Si de Feudo defuncti contentio sit &c.* Rarius tamen hoc jus retractus in Feudis antiquis utile videtur: vix enim sine damno emet proximus agnatus Feudum illud, quod ex successione gratis accipiet, vel eo negligente remotior in gradu, quod post mortem alienantis per proximiores absque restitutione pretii revocabitur. *d. §. Titius.* nisi ponamus jus revocandi seu vindicandi Feudum per domini & omnium agnatorum consensum alienationi prælitum exclusum fuisse.

Restat adhuc celebris controversia Feudi alienatio facta sine consensu domini, ob eamque causam amittatur, an ad minimum revertatur, vel ad proximiores pertineat? Et quidem in Feudo non facile conveniunt DD. quod, cum in eo actus non sit jus quasitum, Feudum alienatum domino aperiatur. At verò in Feudo quo ingens est discretio, & plurimæ utraque sententia reperiuntur Patroni, pro agnatis respondent, præter unum veterum textum *c. un. §. porro. §. litter olim poterat Feudum alienari. d. cap. un. §. Titius. & §. Si Vasallus par. Si de Feudo defuncti &c.* præmum se fundant in ratione, quod agnati jure quasito per alienum factum præcarari non debeat, cum factum cuique non alteri nocere debeat, juxta vulgaris regulas; & si Vasallus cum consensu alienans præjudicare non poterit, ut paulo ante dictum, ergo minus poterit domino dissentiente. Hanc sententiam cum Baldo, Zafio, Socino & alii tenent Clarus in *§. Feudum. g. 66. n. 6.*

Verum pro altera sententia, & quod Feudum malè alienatum ad dominum revertatur, plures extant Feudales textus, qui aperte indicant, ut in *cap. unico. de Feudo. §. lo, qui contra constitutionem* Ludovici Regis Feudum alienavit, ibi: *si perdat totum: si partem, partem præterea & ad dominum revertatur.* Idem tenent *c. unico. Quid Juris, si pass. alienationem. &c. cap. Imperialem. vers. Al. de Prohibita Feudi alienatione. Fridericum. ibi: venditor & emptor Feudum amittant, & ad dominum revertatur. cap. denique. fin. Quæ sunt præ causa beneficii amittant.*

Neque hi textus distinguunt inter Feudum novum & antiquum, sicut ex volunt prioris sententiæ AA. ergo

ENK

difficile de utroque intelligendi, arg. l. in pretio. ff. de Publiciana. Imò in d. denique. in specie proponitur casus, ubi Vasallo delictum committente proximior agnati cum domino concurrunt, adeo de Feudo antiquo (circa Feudum enim unum non fuisse de agnatis dubitandi ratio) agitur & deciditur, quòd si delictum committatur in personam domini, hoc Feudum aperiatur domino, ut hanc sententiam habeat sue injuria ultionem: si contra personam domini, ad proximiores agnatos devolvatur, & postea finaliter substat: si Vasallus contra constitutionem L. h. h. Feudum alienaverit, quia dominum contemnere videtur, ad dominum beneficium pertineat.

Ad textum pro priori sententia allatos dicitur, eos potissimum loqui de Jure antiquiore Feudali, ubi alienatio certis casibus permissa fuit, & de jure retractus domino & agnatis competente, non autem de jure castrati propter alienationem ex posterioribus legibus Feudalibus prohibitam. Ad rationem in contrarium responderi potest, non debere alicui jus quaesitum auferri, vel per alicuius factum praesudicari, nisi contraria auctoritas legis & natura contractus, quod illud praesudicium per modum tacitae conditionis involvat, sicut in praesenti ea est natura Feudalis, ut delicto in domino commisso Feudum ad ipsum, etiam in praesudicium agnatorum, revertatur. Atque hanc sententiam sustinet Fachin. d. lib. 7. c. 24.

Alii mediam viam tenent cum Pistorio ff. Juris lib. 2. p. 1. q. 13. a. n. 32. Menoch. lib. 4. consil. 304. n. 35. & lib. 6. Consil. 324. n. 14. & alii apud istos citatis, quòd quidem Feudum propter malam alienationem pertineat ad dominum, quamdiu alienans seu delinquens vivit, sed post mor-

tem ejusdem ad agnatos revertatur. Quia textus Feudales allegati satis commode in hunc sensum explicari possunt, eamque interpretationem videtur suadere textus in cap. un. Culpam unius ex coh. heredibus &c. & argumentum ductum à simili ex Jure communi (ad quod in dubio Jure feudali recurritur) ex l. Statutus Florus. ff. Cornelio. ff. de Jure Fisci. & l. cum pater. ff. hereditate. ff. de Legatis. 2. ubi fideicommissum ex causa delicti confiscatum in vita tantum delinquentis apud Fiscum manet, post mortem verò ceteris, quibus competit, restitutum est. Item accedit ratio aequitatis, ne agnati tam facile ex alieno facto contra communes Juris regulas juri quaesito priventur; praesertim ob solam alienationem, ubi non tam gravis culpa in dominum committitur, sicut verba in d. c. denique. Quae fuit prima causa &c. insinuant ibi: quia dominum contemnere videtur: verbum enim, videtur, frequentius similitudinem aliquam potius, quam proprietatem significat.

Habet hic Lector studiosus singularum sententiarum rationes & argumenta, quae una cum stilo ac consuetudine Curiarum Feudalium consideret, ac judicet.

An demum Feudum sine consensu domini alienatum possit à tertio bonae fidei possessore saltem spatio triginta vel quadraginta annorum praescribi? rursus diversae & intricatae sunt DD. sententiae.

In primis distinguere oportet, an quaeratur, nunquid tertius ille possessor valeat praescribere absolutum rei dominium & ut ex feudali allodialis fiat? Vel an saltem quoad utile dominium, & ut ipse impolterum sit Vasallus dominio directo penes priorem dominum remanente?

Quod attinet ad priorem quaestionis partem negativè respondet Harprechtus ad princ.

prim. Infit. de Ufucap. n. 16. propter textus feudales in *cap. unico. vers. prater ea.* De Capitulis Corradi ibi: *ut liceat Dominus omnes alienationes feudi factas nulla obstante prescriptione revocare. In cap. imperialem. de Prohibita feudi alienatione per Frid. ibi: nullius temporis prescriptione impediende.* In *cap. unico. Si unus ex fratribus.* ibi: *sine ullo obstaculo & temporis prescriptione.* Licet verò per lapsum 30. annorum ex re allodiali possit fieri feudalis, ut ex *cap. si quis per 30. Si de feudo defuncti, &c.* precedenti §. tradidimus, contrariorum autem eadem solent esse ratio, ut proinde vice versa ex re feudali eodem modo videatur fieri posse allodialis: nihilominus hic non valere argumentum à contrario, ubi est specialis consideratio in uno contrariorum, censet Harprecht. *d. l. num. 171.* Etenim, ut ex re allodiali fiat feudalis, nihil interest Reipublicæ, unò exinde numerus militum augetur pro ipsius Reipubl. commodo. At verò si ex feudis efficiantur allodia, recusantur dominis militaria servitia in Reipubl. præjudicium, ut in *d. cap. imperialem. & in cap. un. in prim. de Prohibita feudi alienatione per Lotharium.* habetur.

Verum prescriptione triginta annorum, multò magis immemoriali, jus domini amitti, tenet Andreas Gail. *Pract. observ. lib. 7. observ. 160.* alique plures apud eum & Harprechtum *d. l. n. 168.* citati. Eo quòd tanto tempore plena securitas in rebus possessis tribuatur, atque interfit Reipubl. ad minuendas lites, ne dominia rerum sint in incerto. *l. sicut. & l. omnes. Cod. de Prescriptione 30. annorum.* Textus autem Feudales in contrarium allegati secundùm hos DD. explicari possunt in eum sensum, ut domino in revocandò feudo nulla prescriptio ordinaria, vel nullius ordinarii temporis scilicet 10. aut 20. annorum obstare de-

beat; cum in hac ordinaria prescriptio requiratur titulus, quem non præstat alienatio sine consensu domini facta, ut per *d. c. imperialem.* ipso jure nulla est, & irritata. Addit quoq; Gail. *d. l. in his longissimi temporis prescriptio non datur mino ex causa ignorantia in integritate tutionem.*

Quòd si proinde textus, & rationes usque partis confidero, videtur multò discordia conciliari posse per distinctionem inter feuda, quæ habent annexa servitia pro Republica utilitate, & plerùm à Principibus dantur, qui jus generalium habent: ac inter feuda privata quibus nulla talia servitia imponuntur. Prioribus ergo dici potest, procedentibus feudales, ut ex eorum adjunctis apparet, non verò in posterioribus, quibus publica utilitas in præstandis servitiis, dum ex supposito nulla requiritur, perpendi non potest, ideoque cessat anima legis, sed potius versatur Reipublica utilitas in amputandis litibus, & tollendis minorum incertitudine, quod sit prescriptio concessio.

Docet quoque Panorm: in *cap. de dicitiam. 13. X. de Prescrip. n. 171.* se Harpr. *l. supra citata n. 167.* ad præfallo dominium directum adversus prescribi posse, si per 30. annos (numeros à die interverse possessionis, ubi feudalis qualitas in re possessa à Vobis gata est) investituram non petierit, nec etiam præstitit, adeoque rem feudalem, & allodiam bonam tamen fide & domino contradicente, ceterisque conditionibus ad prescriptionem requisitis possessis, sane fieri non possent, si indifferenter in omnibus feudis prescriptio sublata fuisset, enim dabitur convincens ratio, cur ipsi fallus contra dominum prescribere possent, & non etiam tertius bonæ fidei possessor.

ENK

Demum sicut Vasallus feudum alienare non potest sine consensu domini, ita vicifim ex communi DD. sententia dominus nec potest directum dominium, sive Feudum & Vasallum sine eius consensu in alium transferre. Alium acquirit dominum & forsitan durior est sibi ab initio per contractum feudalem instituit. *cap. un. §. firmiter. in fine. de Probib. Feudi alienat. per Frid. nli conconamiter cum universitate honorum, si nimirum Princeps totam curiam seu territorium alienaret. Clarus in d. §. Feudum. q. 28. & ibi addit. D. Andr. Gail. de Pace publ. l. 2. c. 13. n. 13. Vult. de Feud. lib. 1. c. 10. n. 71.*

De amissione Feudi ob non petitam renovationem investiturae.

Quarta causa, ob quam Feudum amittitur, est, si cessante legitimo impedimento intra annum & diem renovatio investiturae petita non fuerit à Vasallo, quoties perit dominus aut Vasalli per mortem, vel alio casu mutatur *cap. un. Quae sunt prima causa, &c. Vultejus de Feudis. d. cap. 11. num. 139.*

Militibus tamen actu militantibus ad petendam renovationem investiturae annus & dies conceditur, *c. 1. Quo tempore miles, &c.* Item impuberes infra 14. aetatis annum constituti, licet tutores habeant, veniam tamen merentur, si investiturae renovationem neglexerint, *cap. un. de Prohib. Feudi alienatione per Fridericum.* Minores autem, qui 14. annum excesserunt, sed nondum 25. compleverunt, non petentes renovationem de jure quidem amittunt Feudum, per extraordinarium autem remedium restitutionis in integrum illis deinde ad recuperandum succurritur, nam hoc beneficium restitutionis de jure civil. minoribus concessum in Titulo ff. de Minoribus, de jure Feudali non reperitur ademptum.

Cæterum si propter mutatam personam domini petenda sit investitura, tempus non prius incipit currere, quam si Vasallus resciverit casum evenisse, ex quo debeat investituram petere. Quod si persona Vasalli mutata fuerit, tempus novo Vasallo computatur à die adeptæ possessionis Feudi, neque currit non possidenti; modo diligentiam in avocanda eâ penes alium existente adhibeat, & latâ suâ culpâ non amiserit. Clarus in §. Feudum q. 49. n. 8. & ibi Harpr. in Addit. n. 8. Nunquid autem omisâ renovationis petitione purgatio moræ concedatur, ut Vasallus brevi tempore post annum & diem veniens poenam caducitatis evitare possit? dubitatur; & negativè resolvit Schraderus de Feudis. p. 6. c. 2. cum Baldo in c. 1. Quo tempore miles. &c. n. 3. & alijs pluribus: eò quod regulariter in omnibus dispositionibus, in quibus dies & poena adjecta est, purgatio moræ non concedatur, nisi quatenus tolerabilis ignorantia aut legitimum impedimentum probatum fuerit. Contrariam tamen sententiam, & quod purgatio moræ in hoc casu ob quamcunq; excusationem admittenda sit, æquiores censet Julius Clarus in d. q. 49. n. 9. præsertim, quia juxta communiores opinionem ab eo n. 6. relata, Feudum propter omisam investituram non ipso jure, sed per sententiam amittitur. Adde Argumentum à simili ex contractu Emphyteutico, qui in multis convenit cum Feudo, ubi post terminum lapsum solutioni canonis præfixum conceditur celerè satisfactio ad evitandam poenam amissionis moram purgare. *c. potuit & ib. DD. X. de Locato.*

Est verò hic adnot. si post diem & annum Dominus Vasallum, qui repetitionem investiturae neglexit, ad solita servitia admisit, & ut Vasallum tractarit, censetur juri suo renunciâsse, & injuriam remisisse. Clarus d. lo. n. 10.

Ddd d 3

Quodsi

Quod si lis fuerit inter dominum & Vasallum super Feudo, non tenetur Vasallus eâ durante perere investituram; juxta tradita Sonsbechij *de Feudis* p. 9. n. 20. & seq.

Cui verò acquiratur Feudum antiquum ob non repetitam investituram amissum, an domino an agnatis? Non conveniunt DD. ut videre est apud Fachin. *lib. 7. c. 25.* ubi ipse pro domino respondet, per textus Feudales in *cap. imperialem §. praterea. de Prohibita Feudi alienatione per Frider.* ibi. *transacto hoc spatio Feudum amittat, & Feudum ad dominum redeat.* Item in *c. 1. Quæ fuit prima causa, &c.* ibi: *tanquam ingratus existens beneficium amittit.* licet verò hic non addatur, Feudum amissum ad dominum spectare, at tamen quia ingratitude hæc non in alium, quam dominum committitur, satis convincitur *ex cap. denique. fin. eodem tit.* quòd non ad proximos consanguineos, sed ad dominum pro ultione ingritudinis redire debeat. Alij, qui pro agnatis resolvunt, & alijs, qui mediam viam ingrediuntur, ut scilicet Feudum sit apud dominum, quamdiu Vasallus vivit, illis utuntur argumentis, quæ superius de *amissione Feudi ob malam alienationem* retulimus. propterea ob paritatem rationis eodem modo in hac quaestione, sicut in illa judicandum erit.

De Amissione Feudi ex Resutatione.

45 **A**mittitur tertio Feudum per *resutationem* seu renuntiationem: & hæc vel *propria* est, vel *impropria*. *Propria* dicitur, quando ipsi domino feudum renunciatur: *impropria* verò, quæ & magis alienatio est, quando renunciatio fit agnato, vel extraneo. Porro ipsi domino Feudum renunciari potest etiam juxta communiorem sententiam invito: quia cuilibet suo beneficio & favori pro se introducto renunciare concessum, & quòd hoc sit naturale contractus feudalis,

fatis probatur *ex cap. unico. de Vasallis qui contra constitutionem Lohis* Dummodo Vasallus in fraudem non transciat; ut si perceptis prius totius annuatibus tunc primum renunciare vellet, quòd dominus operâ & servitijs ejusdem annuatibus indigeret. *Minling. Cent. 3. Obs. 43. Bec. de Feudis. p. 21. n. 116.*

Agnato verò, & multò minus contra Feudum refutari non potest, nisi si personæ sit, & alias in Feudo successurus; vel si sensus domini & reliquorum agnatorum accedat. Imò si Feudum antiquum sit, refutatio domino facta agnatis præjudicabit, quin illud Feudum tanquam ex amissione investituris sibi debitum petere valeat. *Minling. d. l. Videatur etiam Vultesius Feudis lib. 1. c. 10. num. 76.*

De Amissione Feudi ob Feloniam.

Felonia terminus Feudalis est, & delictum Vasalli significat. Sunt autem delicta amissionem Feudi inducentia in triplicem differentiam: alia enim directe in dominum committuntur: alia indirectè in officium & injuriam ejus redundant: alia denique nullo quidem modo dominum attingunt, quia tamen Vasallum graviter iniuriant, in curia domini honestè stare non possunt, etiam Feudi incapacem reddunt.

Primi generis delicta sunt, si Vasallus domino servitia, vel etiam Feudum abneget; si personam ejus aut bona iniuriat; si secreta domini revelet, fœderisamicitiam cum hostibus domini contrahat; si dominum absque jussu Magistratus officialiter accuset, aut in eadem causa testimonium vel testem contra dominum agat; si dominum nec mortuum, nec leraliter verbum in prælio deserat. Ubi tamen communi niter notant DD. quòd si Vasallus ad mortuum deveniat, ut moraliter certus sit moriendum, nisi fugiat, tunc impunitus

E N C

legem arripere, quia vita propria præferenda est alienæ, & Vasallus tenetur quidem libere pro domino periculum, non autem tantam mortem.

Secundi generis delicta, quæ scilicet dominum tantum indirectè tangunt, recensentur, si Vasallus cum uxore domini, vel cum filia, vel cum nepte ex filio, vel uxore filij, vel etiam sorore domini, quamdiu ea in familia domini est, peccaverit, vel peccare attemptaverit. Eandem penam quidam extendunt ad quæcumque aliam gravem & innotetiam injuriam talibus personis in tam propinquo gradu domino conjunctis illatam, arg. c. un. de Nova forma fidelitatis. Ubi Vasallus jurare debet, se nunquam aliquid facturum, quod ad injuriam domini, aut suorum pertineat.

Præterea huc referri potest, quod tradit Gail. lib. 1. Præcl. Observat. Observat. p. Joan. Köppen. Juris Feudalis. Observat. p. 11. Vasallum Feudo privari posse, si re feodalitè abutatur, nimiam crudelitatem in subditos exerceat, eos turpiter emungendo, & inmodicis operis cruciando.

Tertij demum generis delicta sunt, si Vasallus crimen læsæ Majestatis, parricidium, atrocissimum, aut aliud grave crimen, ex quo maximam contraxit infamiam, perpetraverit. De quibus omnibus videatur textus in Tit. Quæ sunt prima causa beneficij amittendi. & in Titulo. Quibus modis Feudum amittatur. Vultejus. lib. 1. c. 11. per totum.

Difficilis est Controversia, utrum Feudum ex delicto Vasalli amissum ad dominum vel ad agnatos revertatur? Duo hic indubitata sunt. I. Quod Feudum novum propter delictum amissum ad dominum redeat.

II. Quod si in Feudo antiquo delictum perpetratum sit extra personam domini, agnatis non præjudicetur, cap. 1. An ille, qui interfecit fratrem domini sui &c.

Licet illud delictum tale sit, ut bona delinquentis confiscari debeant, nihilominus Feudum non confiscabitur, quia delicta debent tenere suos authores l. Sancimus. Cod. de Pænis. neque perunius malefactum domino & agnatis innocentibus præjudicium & pœna inferenda est. c. non debet. de Reg. Jur. in 6. nisi forsan ob crimen læsæ Majestatis ex primo capite Legis Julæ, & causa perduellionis, ac insidiarum in vitam Principis, totius familiæ nomen in perpetuam ignominiam aboleretur, tunc enim Feudum exclusis agnatis ad dominum reverteretur. Videatur Gail. de Pace Publ. lib. 2. c. 13. & 14.

III. Quoque communiter traditur, quod delicto in dominum commisso filiis & descendentibus præjudicetur: quia istorum major est cum delinquente conjunctio & ejus personæ repræsentatio, atque magis præsumitur periculum, ne cum sanguine etiam paternam malitiam participarint, ut dicitur in l. quisquis. §. 1. Cod. Ad legem Juliam Majestatis. Imò quia textus Feudales in cap. si Vasallus culpam. Si de Feudo defuncti contentio sit. & in c. unico. Si vasallus Feudo privetur. generaliter loquuntur de exclusionem filiorum à Feudo ob delictum amisso, censet Fachinæus lib. 7. Controv. cap. 23. delictum etiam extra personam domini commissum filiis nocere, circa quod punctum tamen non omnes DD. conveniunt.

Sed IV. valde controversum est, quid dicendum, si Feudum antiquum sit, & Vasallus directè in personam domini deliquerit? Potior DD. calculus videtur in eam convenire sententiam, quod Feudum domino aperiatur, etiam in præjudicium agnatorum, ut dominus habeat injuriæ suæ compensationem; quam sententiam probant textus in c. Denique. fin. Quæ sunt prima causa &c. & in cap. 1. An ille, qui interfecit fratrem

rem domini &c. Fachin. dicto. lib. 7. cap. 22. Gail. d. cap. 13. Cui non obstat Textus in cap. un. Si Vassallus Feudo privetur. ubi dicitur Feudum ob culpam amissum ad agnatos pertinere: quia intelligendum est juxta datam superius distinctionem, an culpa in personam, vel extra personam domini commissa sit. Pariter non obstat, quod agnatis in feudo antiquo jus quæsitum sit, quo sine culpa sua privari non debent: nam responderi potest, non esse ipsis jus quæsitum absolute & simpliciter, sed juxta naturam & regulas feudi, ac quasi sub tacita conditione, nisi Vassallus ingratitudinem feloniam sive commiserit.

Alij hic rursus mediam viam tenent, ut scilicet dominus debeat retinere feudum, quamdiu Vassallus delinquens vivit, sed post ejus mortem agnatis restituere, de qua sententia superius de amissione Feudi ob alienationem dictum, & potest hic cogitari, an stante hac sententiâ compensaretur domino injuria in atroci aliquo delicto, ubi brevi reus morte è vivis tollitur? Item an non sit disparitas inter casum, l. Si atius. §. Cornelio. ff. de Jure fisci. & præsentem, quod fidei commissum non descendat à Fisco, sicut feudum à domino, qui directo offenditur, & ideo injuriæ satisfactionem exigit.

48 De Feudis verbò Ecclesiasticis specialis Textus est in cap. finali. de Capitulis Corradi. quòd ob dilectum Prælati vel Clerici, cui Feudum non intuitu personæ, sed Ecclesie concessum est, dominus habeat jus repetendi, & retinendi Feudum, quamdiu delinquens vivit, vel in dignitate est, eo verò mortuo vel deposito, aut resignante Feudum Ecclesie restituendum sit. Sed hoc opinor, ad summum obtinere in particulari aliquo feudo Ecclesie, per cujus oblationem dominus potest habere suæ injuriæ aliquam compensationem sine magno damno Ecclesie. At verò, si ageretur de feudo to-

tius v. g. Principatus, vel territorij, quo ex antiqua Fundatorum in Dignitate Episcopatus aliquis fundatus est, proinde sine maximo damno Ecclesie vel ad tempus tolli minime potest, nec tarem supradictam feudalem contrariè procedere; tum quòd delictum non debeat nocere Ecclesie, s. delictum & ibi DD. omnes de Reg. Jur. in l. quòd ex communi sententia donatus Ecclesie non revocetur ob ingratitudinem Prælati, quia principalis Donatus est, us nunquam ingratus, Clarus in l. 1. de Reg. Jur. §. 1. Barb. in Collect. cap. fin. de Donatibus unum. 1. est præsumptibile, quòd in his pro fundatione assignatis feudis Domini aliquam tacitam conditionem revocandi ob delictum personæ, cui principaliter concessum non fuit, annexere voluerit.

Num autem jus revocandi feudum delictum commissum transeat, etiam redes domini, quando dominus actionem suam querelam contra Vassallum movit, nec apparet, quòd movere non fuerit? Vel ex adverso, an Vassallus revocationem Feudi mortuo contra jus revocandi competat? videatur in §. Feudum. quest. 64. & sequentibus que DD. per Harprechtum Adami ibid. allegati. ubi in utroque casu negant dicunt esse communem, nisi dominus Vassalli ignorasset, vel aliter in cautum fuisset: partim quòd dominus ens injuriam, & non vindicans, vel de ea protestans censetur remissus, tum quòd circa revocationem ex ingratitudinis constitutum sic in l. 1. de Revocandis donatibus.

Illud quoque prætereundum est, quòd etiam Dominus feudo privatus Vassallo acquiri possit, si eadem quæ-

ENK

nam intulerit per Text. & Interpretes in
Feudum. Qualiter Dominus pro-
curat epruetur. Si verò Dominus aliud
 pro electum committat, ob quod depor-
 tum, vel in bannum declarari mereatur, Va-
 falli obligationem ad fidelitatem & servitia
 nullam suspendi, usque dum dominus re-
 tractatur, tradit Andreas Gail. *de Pace pu-*
bl. 2. c. 15. ubi n. 15. advertit, quod
 nullitas bonis Domini ob crimen lese Ma-
 jestatis ex primo capite Legis Juliae, videli-
 cit de prodicionem, vel invidias in Impera-
 tum aut Imperium structas, Vasalli impo-
 sitionem debeant Feuda ab Imperatore vel Im-
 pecto, quibus illa applicentur, recognoscere.

De Judicio Causarum Feudalium.

Quis judicare debeat, si circa rem feuda-
 lem sit oritur, pluribus dicitur in *lib.*
1. de foro compet. Sumariter tres casus
 distinguendi sunt.

I. Si sit oritur inter duos Vasallos ejus-
 dem domini; ut si alter partem Feudi vel totum
 petat, quod alter possidet, tunc domi-
 nus iudex erit. *c. 1. §. praterea. de Prohibi-*
ta feudi alienatione per Fridericum. Li-
 cet fortassis reus conventus Clericus sit; quia
 in causa feudali etiam Clericus coram Do-
 mino respondere debet. *c. verum. c. ex*
transmissa. & ibi DD. de foro competenti.

II. Si sit oritur inter Vasallum & extraneum,
 vel etiam inter dominum & extraneum,
 ut quia extraneus aut dominium abso-
 lutum, aut servitutem, aut quid simile præ-
 tendit, tunc cognitio judicialis ad ordinari-
 um iudicem spectat.

III. Si controversia sit inter Dominum, &
 Vasallum, subdistingendum est, an agatur
 super ipsa rei feudalis proprietate, ut quia
 Vasallus negat rem esse feudalem: vel an a-
 gatur super jure aliquo accidentali, ut quia
 Vasallus constituitur quidem feudum, sed

negat Domino servitia? &c. Priori casu ju-
 dex ordinarius judicabit; posteriori verò Pa-
 res Curia; & dicuntur *Pares Curia* reliqui
 Vasalli, qui ab eodem domino Feuda tenent.
 Non tamen omnes Pares iudices erunt, sed
 ij, quos dominus, & Vasallus ad judicandum
 elegerint: nam & dominus quosdam eligit,
 & vasallus quosdam, atque illi sic electi ju-
 ramentum de recte judicando præstabunt.
cap. 1. de Controversia feudi apud pares
terminanda. Quod si dominus Pares Cu-
 ria non habeat, tunc vel apud iudicem ordi-
 narium, vel apud arbitros litigium decide-
 tur. Videatur etiam Joann. Köppen, *J. Feu-*
dalis Observat. 10. Vultejus. *de Feudis*
lib. 2. c. 2. Consuetudine quoque, pacto in-
 vestiturae, vel statuto particulari introducto
 posse aliud iudicium non adhiberi *paribus*,
 tradit Vult. *d. c. 2. n. 41.* Zaf. *p. 11. n. 10.*
 Schrad. *p. 10. sect. n. 44.*

Utrum demum sententia lata in causa Feu-
 dali contra Vasallum præjudicet agnatis ad
 causam non citatis, videatur Fachin. *l. 7.*
Controv. c. 103. qui contra alios affirmati-
 ve concludit *arg. l. ex contractu. 44. ff.*
de Re judicat. n. ubi sententia lata contra in-
 stitutum nocet substituto. Vid. tamen Text.
 & DD. in *l. sepe 63. ff. de Re judicat. n.*

TITULUS XXI.

De Pignoribus & alijs Cautionibus.

SUMMARIUM.

1. Pignus quid, & quomodo differat ab hypotheca?
2. Pignus quoruplex.
3. Hypotheca tacita quibus casibus constituitur.
4. Hypotheca mercium cessat post venditionem earum.
5. Pignus super quibus rebus constitui possit.
6. Ex pignore datur realis actio contra quemcunque possessorem.
7. Hypothecary creditores preferuntur chirographariis.

Bee e

8. De